СЁННЯ Ў НУМАРЫ:

ЯКІ ЎРАД ПАТРЭБНЫ БЕЛАРУСІ 4-5 стар.

ТРУСАЎ ВЕРЫЦЬ У АДРАДЖЭННЕ 6 стар.

I З'ЕЗД I КАНФЕРЭНЦЫЯ 7-8 стар.

ЗГОДА

ГРАМАДСКА – ПАЛІТЫЧНАЯ ГАЗЕТА

ліпень 1993

N 11 (17)

КОШТ 15 РУБ.

ЧАСТКА ТЫРАЖУ — ПА СВАБОДНЫХ ЦЭНАХ

ИНФОРМАЦИОННОЕ СООБЩЕНИЕ О СОЗЫВЕ II СЪЕЗДА ПНС

Совет Партии народного согласия на заседании в Минске 26 июня принял решение:

Созвать очередной II съезд Партии народного согласия во второй половине сентября т. г. Совет поручил Исполкому ПНС создать рабочую группу из представителей территориальных парторганизаций по его подготовке и проведению.

Утвержден порядок избрания делегатов на IIсъезд ПНС. Рекомендовано партийным ячейкам активно включиться в подготовку съезда.

НАВІНКІ ПАЛІТЫКІ

УСЕ Ў СЭУ!

Урад Беларусі выступіў з ініцыятывай сусветна-гістарычнага значэння: прапанаваў стварыць ва Ўсходняй і Цэнтральнай Еўропе міжнародную эканамічную арганізацыю накшталт былога СЭУ. Польшча, прэзідэнту якой ідэя была выказана першаму, адмовілася. Але наш урад сцвярджае, што пяць іншых краін гатовы ўступіць у СЭУ-2. Пасля працяглых даследванняў і разважанняў група незалежных экспертаў «расшыфравала» патэнцыяльных удзельнікаў СЭУ-2. Гэта меліся быць: Савецкі Саюз, БССР, Рэспубліка Беларусь, Балтыйска-Чарнаморскі Саюз, а таксама ці то Куба, ці то Паўночная Карэя.

УСЕ НА ВЫБАРЫ!

Да абяцаных Вярхоўным Саветам новых парламенцкіх выбараў (у сакавіку 1994 г.) засталося 7 месяцаў. Падрыхтоўка да іх ідзе «поўным парам». Народныя дэпутаты, вымушаныя паводле графіка выехаць на адпачынак, узялі з сабой праекты новага выбарчага закона, і там, у глыбінцы, ад ранку да вечара праводзяць абмеркаванне іх артыкулаў са сваімі выбаршчыкамі.

Натхнёна працуюць выбарчыя камісіі: да канца бягучага месяца яны павінны вырашыць, па якім карткам падлічваць колькасць выбаршчыкаў — на цукар, ці на гарэлку.

У працоўных калектывах разгарнуліся спрэчкі па кандыдатурах будучых парламентарыяў. Адны лічаць, што імі павінны стаць лепшыя прыхватызатары, іншыя хацелі б аддэлегаваць у парламент найбольш гультаяватых калег.

Ніколі, яшчэ, відаць не з'язджалася адначасова на Беларусь—Бацькаўшчыну столькі беларусаў, суайчыннікаў, што пражываюць за яе межамі — далёкімі і блізкімі. Сабраліся яны на свой Першы з'езд, што наладзіла грамадскае згуртаванне «Бацькаўшчына». Адраджэнне мовы, культуры, дзяржаўнасці, яднанне народа Беларусі, адносіны з дыяспарай — вось, бадай, галоўныя тэмы, у многім балючыя, якія абмяркоўваліся на з'ездзе. А яшчэ былі сустрэчы па інтарэсах, са сваякамі, з якімі не бачыліся гады і гады, дзесяцігоддзі, было свята Купалле, былі канцэрты.

А ў душах гучала адна мелодыя — мелодыя любві да сваёй роднай старонкі. Ва ўсіх, дзе б хто ні жыў.

(Нататкі нашага карэспандэнта аб з'ездзе чытайце на восьмай старонцы).

ДЕПУТАТЫ О СЕССИИ

Мікалай Крыжаноўскі: «Больш сесій не трэба».

— Мікалай Кірылавіч, як Вы ацэньваеце ход і вынікі сесіі і асабліва яе найбольш вострага этапа — барацьбы парламенцкай большасці за адстаўку старшыні Вярхоўнага Савета Станіслава Шушкевіча?

— Гэта лагічная канстатацыя тых падзей, якія зараз адбываюцца на Белврусі. Я іншага і не чакаў. Наменклатурнай большасці ў парламенце, выканаўчай уладзе на месцах, што давялі нашу краіну да крытычна цяжкага эканамічнага становішча, трэба знайсці ворага, казла адпушчэння, на якога і ўзваліць усю віну.

Выбар моманту таксама прадыктаваны пэўнымі абставінамі. Значна ўскладніліся адносіны з Расіяй. Відавочна, што тайныя надзеі нашай урадавай і парламенцкай наменклатурнай большасці пад час рэферэндума ў Расіі былі звязаны з адстаўкай Ельцына. З гэтым яны разлічвалі свае будучыя крокі, скіраваныя, зразумела, не на правядзенне сапраўдных рэформ, а на рэстаўрацыю адміністрацыйна-размеркавальнай сістэмы, пры захаванні аднак сваіх набыткаў, «прыхватызаванай» маёмасці.

Другая прычына, больш важкая, звязана з тым, што Расія рашуча крочыла насустрач рэформам. Яна значна апераджае Беларусь, у якой рэформы з-за пазіцыі большасці ў Вярхоўным Савеце і ўрада па сутнасці не праводзяцца. У гэтай сувязі нагадаю выступленне на сесіі ад імя групы «Згода» дэпутата В. Даўгалёва, які на аснове аналізу структуры і склада Саўміна, функцый яго асобных звенняў паказаў, што гэты орган не здольны выпрацаваць і ажыццяўляць палітыку рэформ, вывесці рэспубліку з крызісу.

У гэтым кантэксце дагавор аб калектыўнай бяспецы толькі прыкрыцце, хаця, безумоўна, што з далучэннем да яго наменклатурная большасць разлічвае на атрыманне датацый ад Расіі. Спадзяванні дарэмныя, бо прадаставіць іх усім апошняя проста не можа. Беларусь жа, як і іншыя рэспублікі СНД, не ўдзельнічае фарміраванні расійскага федэральнага бюджэту. Ужо трэба забыцца, што нам нехта нешта будзе пастаўляць па загаду, указанню. Стэрэатыпы, з якімі ніяк не можа расстацца былая наменклатура. Як і не жадае зразумець, што трэба самім клапаціцца аб развіцці стваральнай творчай працы, усталёўваць рыначныя адносіны.

— І ўсё ж прапанова аб адстаўцы Шушкевіча не прайшла. Пытанне ж аб недаверы, хаця і сабрала большасць галасоў, юрыдычнай сілы не мае. Чаму большасць не дамагалася менавіта адстаўкі? Чым гэта, на Ваш погляд, тлумачыцца?

(Заканчэнне на 2-й стар.)

ДЕПУТАТЫ О СЕССИИ

Мікалай Крыжаноўскі:

«Больш сесій не трэба».

(Заканчэнне.Пачатак на 1-й стар.)

— Прычын тут некалькі. Па вялікаму разліку адстаўка Шушкевіча не выгадна парламенцкай большасці. Справы ж не палепшацца. Зноў прыйдзецца шукаць ворага, вінаватых. А так ёсць на каго звальваць усе правалы. Да таго ж многія апасаліся, што адстаўка Шушкевіча можа стаць каталізатарам працэсу, які паскорыць правядзенне датэрміновых выбараў усяго Вярхоўнага Савета.

Яшчэ адна прычына ў боязі наменклатурнага крыла парламента рэферэндума. Валтузня вакол пытання аб недаверы старшыні Вярхоўнага Савета давала магчымасць адцягнуць увагу дэпутатаў і насельніцтва ад пытання аб рэферэндуме, ціха зняць яго з павесткі.

Агульная задума з прэсінгам на Шушкевіча выглядае так: не зняць, а напалохаць яго, дыскрэдытаваць у вачах насельніцтва, звесці да нуля яго магчымасці ўплываць на работу парламента і рэальнай пагрозе усталявання аўтарытарнага рэжыму.

Наогул трохдзённыя баталіі па пытанню аб даверы Шушкевічу яскрава пацвярджэнне няздольнасці парламента вырашыць сапраўды важныя праблемы. Гэта яскравы доказ на карысць яго датэрміновых выбараў, пакуль народ не страціў цярпення, не прыйшоў і не сказаў: «Хопіць!»

— Як Вы ацэньваеце магчымасці ўплыва Вярхоўнага Савета на станоўчае развіццё сітуацыі і на станоўчы ход рэформ?

— Практычна нулявыя. Гэта сесія нават не прыняла пастанову Вярхоўнага Савета «Аб увядзенні ў дзеянне Закона «Аб прыватызацыйных чэках», пазбавіўшы большасць насельніцтва атрымаць сваю долю кошту дзяржаўнай маёмасці і магчымасці ўдзельнічаць у працэсе прыватызацыі.

— Ваш прагноз наконт датэрміновых выбараў. Адбудуцца?

— Гэты склад Вярхоўнага Савета ў сваёй большасці будзе рабіць усё магчымае, каб дацягнуць да 1995 года. Але мне здаецца, што народ не вытрымае. Яго становішча пагаршаецца з дня на дзень. І цярпенне яго на зыходзе. А тады... Тут варта нагадаць красавік 1991 года. Паўтор, толькі ўжо на другім узроўні, рэальны.

Вельмі сумна, што лёс людзей, лёс бацькаўшчыны, умацавання эканомікі, адраджэнне стваральных функцый грамадства, адраджэнне культуры дзяржаўных асоб так мала хвалюе. Усё зводзіцца да дробнага палітыканства. Апошняя сесіі таму лагічнае пацвярджэнне. І мне здаецца, што больш сесій ужо і не трэба, лепш ужо не будзе. З кожнай новай сесіяй усё больш відавочна: гэты Вярхоўны Савет адстае і ад працэсаў у краіне, і ад працэсаў у свеце, не разумее людскіх патрэб, не бачыць тэндэнцый грамадскага развіцця.

Леонид Сечко:

«Парламентское большинство послушно правительству».

— Леонид Никанорович, какова Ваша оценка хода сессии, ее результатов? В чем, на Ваш взгляд, действительная подоплека борьбы за отставку президента Верховного Совета?

— Всем очевидно, что на заключительном этапе сессии властвовали, перехлестывая через край, эмоции, а не разум. Но вместе с тем за эмоциями инициаторов атаки на Шушкевича .росматривается холодный расчет. Большинство в Верховном Совете серьезно готовило эту акцию, предприняв первую попытку еще на прошлой сессии.

Сегодня мы видим, как все ошибки, допущенные в экономике, в финансовой политике, в социальной сфере списываются на одного человека. Мне кажется, что в такой ситуации парламент должен был бы заниматься экономическими проблемами, подготовкой законодательной базы реформ в целом. Но, к сожалению, этого нет, нагнетаются страсти вокруг Верховного Совета.

Понятно, что Станислав Шушкевич, будучи по Конституции главой государства, но без соответствующей полноты полномочий, ограничен в своих возможностях решения тех или иных проблем. С другой стороны, как мне кажется, ему нужно было бы более энергично работать с правительством, к чему его побуждали многие депутаты. Но позиция сглаживания углов, лавирования привела к тому, что «на ковер» был поставлен он сам. За все обвиняют его. Например, требуют ответа за подписание соглашений в Вискулях, хотя подписаны они нетолько им, но и Кебичем. Упреки же делаются только в его адрес. Упреки, кстати, не обоснованные, ибо Вискулевские соглашения были подготовлены не тремя лидерами, а всем ходом событий того времени.

И эти обвинения в общем-то ничего не дают. Вискули — уже история, открутить ее колесо обратно уже невозможно, надо исходя из сегодняшней ситуации смотреть в будущее, а не назад. Задача теперь как раз в том, чтобы как можно быстрее суверенитет бумажный наполнить реальным содержанием, утвердить государство Беларусь на достойном месте в системе европейских и мировых межгосударственных отношений.

— С Вашего разрешения, вернемся однако к работе парламента, в частности его способности определять ход событий в нынешней непростой ситуации.

— Нужно сказать, что в составе Верховного Совета есть очень много высококвалифицированных специалистов, политических деятелей. Его потенциал весьма значителен. На сегодняшний день он не полностью реализован. У правительства нет должного контакта с парламентом, оно не имеет органа, который бы анализировал идеи, выдвигаемые депутатами, и давал им ход. Такого аналитического центра нет и в Верховном Совете. Будь он, потенциал парламента использовался бы с большей эффективностью.

Реакция же на критические замечания министерств и ведомств на разумные инициативы, исходящие от Верховного Совета либо очень вялая, либо отрицательная.

К примеру, на мое выступление на прошлой сессии (опубликовано в седьмом номере «Згоды» — ред.) о возможных путях и методах развития банковской системы до уровня западноевропейской пришел ответ, что Беларусь этого уровня уже достигла. Аргумент — количество банков. И смешно, и грустно.

Парламентское большинство послушно правительству, причем не в лучших инициативах. Консерватизм — его преобладающая черта.

— На этой сессии было объявлено о создании депутатской группы «Согласие». Что бы Вы могли сказать о ее целях и задачах?

— Само объединение ряда депутатов в группу как раз и было продиктовано целью восполнить отсутствие в парламенте аналитического центра, анализировать выдвигаемые идеи как «слева», так и «справа», находить в них рациональное, стыковать на конструктивной основе, содействовать их реализации.

Название отражает стремление содействовать сотрудничеству здоровых сил в парламенте, снижать конфронтационные тенденции, усиливая созидательные.

В группу вошли известные уже политические деятели нашего государства, такие как Маринич, Чекушев, Долгалев, Шевцов, Колбаско и другие.

Сегодня по поручению группы «Согласие» выступил с заявлением депутат Долгалев. Представители группы вместе с экспертами Партии народного согласия проанализировали социально-экономическую ситуацию в республике во взаимозависимости с конкретными действиями правительства. Стало очевидно, что это все та же прежняя, только еще более разросшаяся и слегка закамуфлированная новыми названиями командно-административная структура, где всю политику определяют отделы, а министры низведены до роли послушных чиновников. Как стало и наглядно зримым, что в таком виде эта система просто не способна на проведение действительных реформ. Ее политика есть закрытая, тайная для населения политика. Разработаны также предложения по новой структуре правительства. (Соответствующие материалы экспертной группы ПНС смотрите на 4-5 странице — ред.)

— Анализ действующих структур исполнительной власти и предложения по их реорганизации связаны с задачей осуществления идеи создания коалиционного правительства, выдвинутой Партией народного согласия?

— Да, действительно, идея, с которой выступила депутатская группа «Согласие» перекликается с идеей о коалиционном правительстве, которую обосновала ПНС. Уже очевидно, что правительство в таком составе и таким образом структурно организованное вряд ли способно осуществить реформирование экономики. В этой связи предложения группы «Согласие» являют собой одно из политических решений развития ситуации.

— Леонид Никанорович, Ваша оценка степени положительного влияния Верховного Совета на состояние дел в стране?

— Оно и раньше было не очень высоким, а сейчас и того меньше. Законов принято достаточно много. Но они и несовершенны, и плохо выполняются. Еще не было случая, когда бы Верховный Совет, хотя это его непосредственная прерогатива, заслушал вопрос о выполнении того или иного закона. Скажем, закона о местном самоуправлении, многие статьи которого сегодня не выполняются.

Словом, по всем направлениям жизнедеятельности Верховного Совета в контексте сложившейся ситуации очевидна необходимость проведения новых выборов и обновления состава, реорганизации правительственных структур. И здесь очень много зависит от оппозиционных правительству демократических сил, их объединенных усилий.

Александр Соснов:

«Топтание на месте у края пропасти».

— Александр Викторович, какова Ваша оценка хода сессии, ее результатов, неожиданно разгоревшейся борьбы за отставку председателя Верховного Совета?

— Я в целом не могу быть удовлетворен ни ходом, ни результатами работы сессии. По нескольким причинам. Одна из них состоит в том, что подготовленные комиссией законопроекты не попали в повестку дня с подачи группы «Беларусь», выполнявшей волю отдельных руководителей Совета Министров. Вторая, связанная как раз с эпизодом об отставке Шушкевича, мне видится в том, что переключившись на мелкие политические вопросы, парламент не обсуждает главное. До сих пор не создана более или менее целостная правовая основа для экономических реформ. Между тем четыре дня размахивают шашками по вопросу принципиально ничего не решающему.

Понятно стремление большинства в зале исключить саму возможность проведения референдума. Поэтому и подняли вопрос о недоверии председателю, его отставке. Эта политическая возня не может меня удовлетворить.

Если бы, допустим, я был на месте Шушкевича, то давно бы подал в отставку и снял напряжение. Я уверен, что при голосовании поддержки отставка не получила бы.

— А если бы отставку Совет принял?

— А если бы принял, то для Шушкевича это тоже было бы не столь уж плохо. Возможно, что в этом случае он даже получил бы весомые политические дивиденды. Консерватизм большинства Совета, его неспособность обеспечить проведение необходимых-реформ стали бы очевидны. И заявить об этом у Шушкевича было бы полное право. С другой стороны, уверен, этот Совет не смог бы избрать нового председателя, чем полностью дискредитировал бы себя. Он не может даже избрать заместителя, место которого вакантно уже четыре месяца. В итоге работа Верховного Совета была бы полностью парализована, и тогда, возможно, он бы решился в конце концов на самороспуск.

И есть еще третий момент: в этом случае вся полнота власти оказалась бы в руках ее исполнительской структуры, в руках вполне определенного круга лиц. И тогда стало бы окончательно ясно, кто виноват в происходящем развале.

— А не открывает ли это путь к установлению авторитарного режима?

— Не думаю. Есть все-таки еще и мировое сообщество. И главное, до такой степени разваленную экономику коммунистическими, авторитарными методами восстановить невозможно, ибо резервы для такого подхода исчерпаны.

— Вероятность обострения социально-политической ситуации в республике в случае отставки председателя Верховного Совета Вы не допускаете?

— Пошумели бы некоторое время: «Жаль Шушкевича». А потом бы на некоторое время наступило затишье в ожидании чего-то нового от нового руководства. Т. е. ситуация обострилась бы, но не сейчас, а позже.

— И все же что-то положительное в работе этой сессии можете выделить?

— Немногое. В частности, принятие закона о земле. Несмотря на всю его компромиссность, половинчатость, он в целом представляет собой хотя и небольшой, но шаг вперед по пути реформ.

— Какова, по Вашему мнению, степень влияния Верховного Совета на ход развития событий в нашей стране?

— Говоря о влиянии Совета, следует понимать, кто такие депутаты. В большинстве своем это крупные руководители, причем не только хозяйственных объектов, но и местных органов власти. Естественно, что все происходящее в республике это дело их рук. В этом смысле степень влияния Верховного Совета весьма велика. Но часть этих людей, находясь в плену традиционных представлений о формах и методах управления и совершенно не учитывающих, что ресурсы для подобного развития исчерпаны, по сути блокируют движение вперед. Видимость движения — топтание на месте у края пропасти. Так что влияние огромно, но оно негативное.

— Ваш прогноз о дальнейшей судьбе Верховного Совета. Состоятся ли досрочные выборы?

— Мне уже приходилось говорить, что наш Верховный Совет очень странный. Когда его допекают, когда он чувствует реальную угрозу своему существованию, он принимает такие радикальные решения, которых от него никто не ожидал. Поэтому трудно сказать как он поведет себя в нынешней ситуации, если «запахнет жареным». Вдруг примет такие решения, которые если не снимут, то смягчат недовольство его действиями. Мне кажется, чем чаще «пахнет жареным», тем лучше работает Верховный Совет.

— Иными словами это зависит от социально-экономической ситуации, от поведения больших масс населения? Следовательно, при ухудшении ситуации, угрозе социального взрыва, можно ожидать и радикальных решений?

— Что касается ухудшения жизни, то оно не столь значительно, как порой кажется и преподносится. По отдельным социальным категориям, конечно, картина удручающая. Но в среднем... Вот данные по Гомельской области: за пять месяцев этого года в сравнении с этим же периодом прошлого, товарооборот в сопоставимых ценах возрос на процентов. Потребление, следовательно, что характерно, не уменьшается. Даже странно, говорим о кризисе, о спаде производства, и тем не менее идет рост товарооборота. Но... Здесь следует видеть тенденции. Они же перспектив выхода нашей промышленности из тупика не предвещают. Ситуация все больше ухудшается. Правительство пытается инфляционными методами поддержать предприятия, не способные выпускать конкурентную продукцию, приспособиться к рынку, стоящие с протянутой рукой в ожидании дешевых кредитов, хотя прекрасно понимает, что этим разрушаются наши финансы. Так долго продолжаться не может.

— Согласны ли Вы с прогнозом ряда политологов и экспертов о резком, вплоть до массовых забастовок и демонстраций, обострения социальной ситуации к осени нынешнего года?

— Предпосылок для обострения ситуации у нас, безусловно, предостаточно. Причем истоки их давние. Возьмем ту же машиностроительную отрасль с ее гигантскими предприятиями, ориентированными преимущественно на военную продукцию и никак не желающими выпускать продукцию нужную. Структурная же перестройка, перепрофилирование предприятий, по сути, идет крайне медленно. Они держатся на дотациях, возможность которых уже практически исчерпана. И, следовательно, им действительно грозит крах, если они по-прежнему будут стоять с протянутой рукой, если не произойдет решительного изменения правительственной экономической политики. Поэтому обострение социальной ситуации, скорее всего именно к осени, вполне вероятно, хотя, на мой взгляд, и не столь масштабное, как недавнее на Украине.

БНПК: «Рыночной экономике сегодня нет альтернативы».

Так сказал председатель партии Белорусский научно-производственный конгресс Александр Санчуковский, вновь избранный на ее II-м съезде.

Коммунистическая эпоха оставила после себя немало партийных дворцов, таких как Дом политического просвещения Минского горкома КПБ. Сейчас это информационно-культурный центр. Адрес его — Октябрьская, 5 — известен в республике, как место проведения важных, а то и судьбоносных общественно-политических и экономических форумов. Гранит, мрамор, паркет, бархатные кресла с потайными пюпитрами, хрустальные люстры, ковры, парчовый занавес настраивали делегатов II-го съезда БНПК на торжественный лад.

Время — деньги. Следуя этому деловому принципу, работа съезда уложилась в один день. В перерыве последовало приятное приглашение делегатов на шведский стол с давно забытой населением сырокопченой колбасой, ветчиной, горячей крестьянской колбасой, помидорами, огурцами, зеленью и минеральной водой. Промышленная и научная элита республики дружно перекусила, и съезд завершился в точно назначенный час.

Главным на съезде было обсуждение экономической концепции в переходный период с 1993 по 1994 годы. Нынешняя экономическая ситуация в Республике Беларусь характеризуется небывалым спадом производства, приведшего к резкому снижению уровня жизни подавляющего большинства населения; распадом десятилетиями складывавшихся хозяйственных связей; разрушением научного потенциала республики, которое вплотную подошло к черте необратимости; инфляцией, достигшей черты гиперинфляции до 20 — 30% в месяц, что выше, чем в России; ростом социальной напряженности.

После июньского повышения цен правительство едва удержало ситуацию под контролем. Республиканская федерация профсоюзов была на волоске от принятия решения о разрыве Генерального соглашения на 1993 год. К кризисной ситуации также привели непоследовательный и противоречивый характер шагов, предпринимаемых руководством республики по проведению коренных реформ в обществе; неспособность государственной, директивно управляемой экономики адаптироваться к динамичным общественно-политическим и экономическим переменам.

Попытки парламента и правительства создать рыночную экономику напоминают действия небезызвестных лебедя, рака и щуки, имеющих разнонаправленный интерес.

БНПК считает, что в данной критической экономической ситуации целесообразно отбросить конъюнктурные политические амбиции и сосредоточить основное внимание на решении блока экономических проблем. В нынешнем году целесообразно закончить разработку законодательства в экономической области. Основой экономической политики партии Белорусский научно-производственный конгресс является признание той аксиомы, что рыночной экономике сегодня нет альтернативы. Партия стоит на позициях построения не южноамериканского или африканского типа экономики, а экономики европейского типа, открытой мировому рынку.

По мнению специалистов, членов партии, экономика Республики Беларусь в переходный период должна пройти три этапа. Первый — это кризисное развитие, при котором главными приоритетами экономической политики государства должны быть финансовая стабилизация и либерализация цен до уровня насыщения рынка товарами, что должно привести к снижению темпа инфляции до 3 % и прекращению спада производства. Второй этап предполагает восстановление народного хозяйства, при котором главным приоритетом является создание условий для развития предпринимательства и конкуренции.

Третий этап предполагает экономический подъем. Эти этапы могут быть различной длительности — ускоренный (3 — 5 лет) и постоянный (10 — 15 лет).

БНПК выступает за создание смешанной экономики, состоящей из государственного сектора, управляемого государственными органами, и частного сектора, действующего на основе рыночных законов. Первоочередными мерами по отношению к государственному сектору экономики партия считает: коммерциолизацию значительного числа госпредприятий, дальнейшую либерализацию цен и выведение их на мировой уровень, внесение изменений в налоговую систему, создание заинтересованности государственного рыночного сектора в эффективном хозяйствовании.

БНПК считает, что основными положениями программы приватизации в переходный период должны быть следующие: право каждого гражданина Республики Беларусь на участие в приватизации государственной собственности; осуществление в сжатые сроки (1 — 2 года) приватизации подавляющего числа предприятий муниципальной собственности, выборочная приватизация крупных государственных предприятий.

Большую тревогу вызывает состояние научно-технического прогресса в республике. Хотя и принят закон «Об основах государственной научно-технической политики», но он практически не работает. Только 51 % выделенных на науку средств работает на ее развитие. Партия считает необходимым государственное определение приоритетных направлений фундаментальной и прикладной науки и бюджетной их поддержки.

Бывший оборонный сектор составляет большую и лучшую часть потенциала республики и испытывает сейчас большие трудности. Государственная поддержка, базирующаяся на Фонде и Программе конверсии, явно недостаточна и стремительно отстает от конверсионных процессов.

Правительство должно выработать четкую позицию в области конверсии, определиться в своих военных заказах. БНПК однозначно выступает за поддержку системы коллективной безопасности со всеми вытекающими отсюда политическими, военными и экономическими последствиями.

Относительно проблемы социальной защиты населения на съезде отмечалось: реализовать на практике все социально привлекательные меры по силе лишь стране с высокоэффективной экономикой. В нынешних условиях БНПК предлагает направлять на эти цели только минимально допустимые средства, отдав приоритет финансированию Программы государственной поддержки экономики, в случае выполнения которой можно будет прийти к оптимальному решению социальных вопросов.

Съезд принял постановление «Об экономической концепции партии», счел необходимым участие БНПК в предстоящей выборной компании по формированию органов власти Республики Беларусь, образовав комиссию по разработке предвыборной платформы и рабочую группу для организации непосредственной работы по подготовке и проведению предвыборной платформы партии и рабочую группу для организации непосредственной работы по подготовке и проведению предвыборной компании. В качестве своих партнеров по блоку БНПК видит Партию народного согласия и Объединенную аграрно-демократическую партию.

Вячеслав ИЩЕНКО.

К ТРУДЯЩИМСЯ БЕЛАРУСИ!

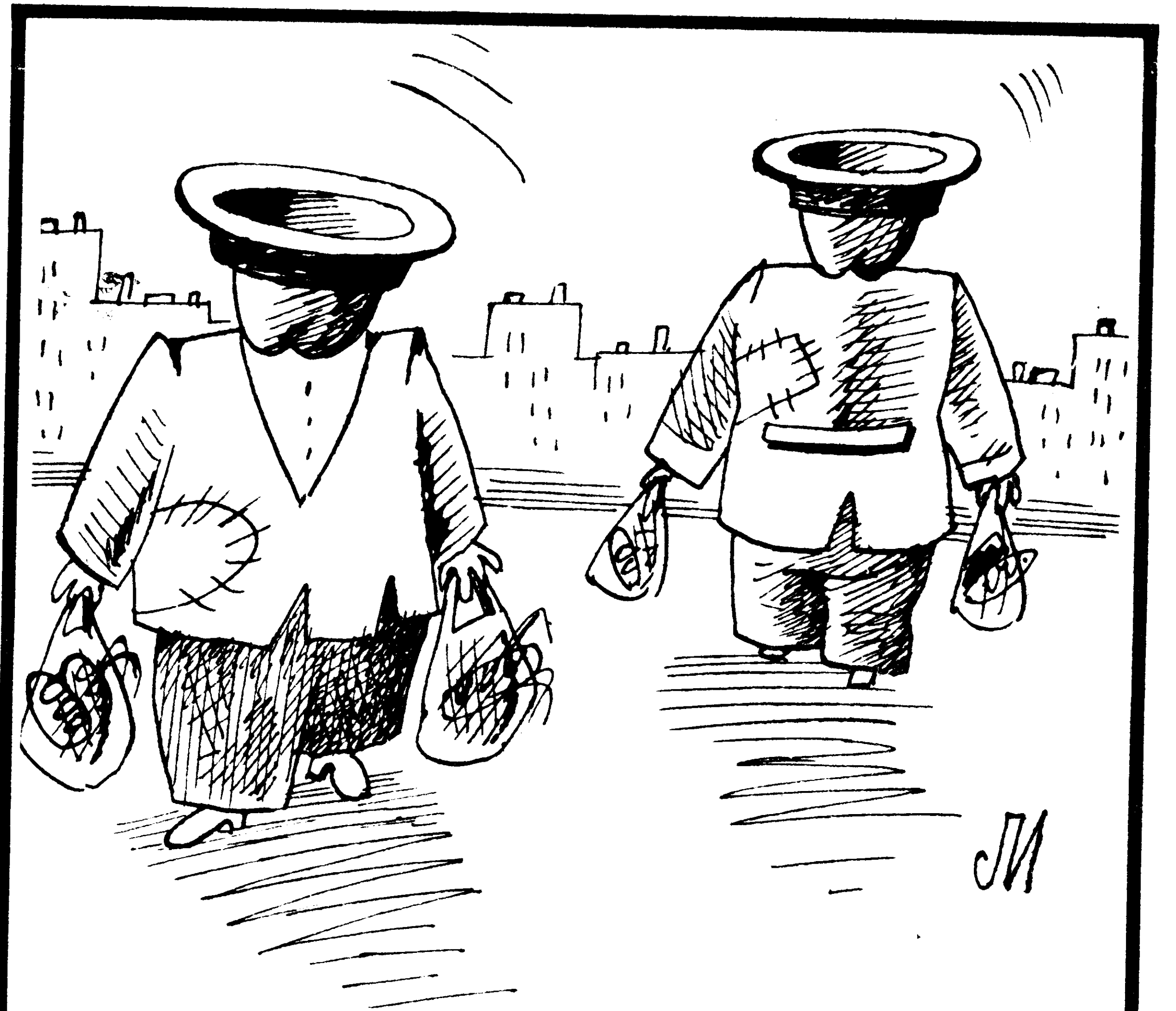
Федерация профсоюзов Беларуси, учитывая мнения профсоюзных организаций и трудовых коллективов, неоднократно обращалась к Верховному Совету Республики Беларусь и Правительству с требованиями о предотвращении спада производства, массовой безработицы, обнищания трудящихся. Наши предложения были направлены на смягчение и преодоление последствий перехода к рыночной экономике. Однако, так называемые «реформы» идут без должной подготовки, проработки их последствий и осознания «реформаторами» своей ответственности за содеянное и приводят к развалу экономики и финансов. Свертываются многие социальные программы, в особенности строительство жилья. В правящих кругах всерьез обсуждается вопрос о введении платной медицины, образования. Большинство жителей республики не по своей воле оказались за чертой бедности, без уверенности в своем будущем.

ФПБ и входящие в нее профсоюзы широко использовали предоставленные законодательством права по социальной защите населения: в рамках политики социального партнерства велись переговоры с Правительством и работодателями, заключены соглашения и коллективные договоры. Проводились митинги и предупредительные забастовки, на которых трудящиеся неоднократно поднимали вопрос о недоверии социально-экономической политике Правительства и Верховного Совета, организовывались выступления депутатов и наших представителей на сессиях Верховного Совета Республики Беларусь и в средствах массовой информации.

Однако многие предложения профсоюзов по выходу из кризиса оставлены без внимания. Верховный Совет до сегодняшнего дня так и не принял решения о назначении даты новых выборов, хотя об этом и провозглашено в Заявлении Верховного Совета Республики Беларусь от 29 октября еще 1992 года. Между тем, очевидно, что требуется смена политики и приоритетов. Поэтому с полным основанием обращаемся к Вам за поддержкой и предлагаем ответить на вопрос:

Поддерживаете ли Вы требование профсоюзов Беларуси о назначении даты досрочных выборов в Верховный Совет Республики Беларусь не позднее марта 1994 года?

Ваша подпись будет означать согласие с требованием Федерации профсоюзов Беларуси. Итоги опроса будут учтены при выработке дальнейших действий ФПБ.

ПАРТИЯ — ЕСТЬ! ДОЙДЕМ ЛИ ДО СПРАВЕДЛИВОСТИ?

В Минске прошел учредительный съезд Республиканской партии труда и справедливости. Новая политическая организация приняла устав и программное заявление, в котором провозглашено построение общества равных возможностей и социальной справедливости, избрала руководящие органы.

РПТС выступает за профессиональный парламент, президентскую форму правления, гарантированное законодательством право на бесплатное образование и медицинское обслуживание, формирование смешанной экономики, шестичасовой рабочий день для женщин, предоставление государству исключительного права собственности на природные ресурсы, а также за «равные возможности пользования языками», однако при государственности белорусского языка.

Республиканская партия труда и справедливости объявила себя левоцентристской. Председателем ее избран председатель Центрального правления Белорусского товарищества инвалидов по зрению народный депутат Беларуси Анатолий Нетылькин.

26 июня на очередном заседании Совета ПНС по предложению председателя исполкома А. Алпеева были кооптированы в состав Совета Николай Дрозд, Сергей Лисовский, Сергей Кричин — председатели первичных организаций (гг. Минск, Рогачев, Жодино).

В обсуждении актуальной общественно-политической обстановки в Беларуси выступили члены Совета Леонид Лойко, Сергей Лисовский, Александр Алпеев, Яков Павлов, Алексей Король, Александр Юркевич, которые отмечали, что в РБ нарастают кризисные явления во всех сферах общественной жизни, тенденции разрушения народного хозяйства углубляются.

Кредит доверия народа правительству исчерпан, возможен социальный взрыв. В связи с создавшимся положением Совет предложил исполкому опубликовать разработанные программной комиссией тезисы ПНС о путях преодоления кризиса и ускорить работу над экономической платформой партии.

Большое внимание на заседании Совета было уделено вопросам подготовки ПНС к выборам в высшие органы власти РБ. Решено поручить Исполкому ПНС подготовить предвыборную платформу партии и представить ее на рассмотрение очередного съезда.

Подчеркивалось, что политическая ситуация обуславливает необходимость более тесных контактов с другими демократическими силами. Поэтому необходимо уже сейчас определить приоритетные направления по связям с другими демократическими организациями.

Таким образом в качестве партнеров по временному блоку приоритет отдан БСДГ, БНПК, БКП, ОАДПБ. С первыми тремя партиями члены совета считают возможным стратегическое сотрудничество и сближение.

Члены совета заполнили специальную анкету, где высказались за контакты с той или другой общественно-политической организацией Беларуси.

Ответы выглядят следующим образом:

Партии	Временный блок (за)	Стратегическое сотрудничество и сближение (за)
БСД Громада	12	9
Объединенная демократическая партия	11	5
БНП Конгресс	11	10
Бел. крестьянская партия	12	9
Объед. аграрная демокр. партия Беларуси	11	3
БНФ	5	4
Партия коммунистов Беларуси	8	4

ПОРЯДОК ИЗБРАНИЯ ДЕЛЕГАТОВ НА II СЪЕЗД ПАРТИИ НАРОДНОГО СОГЛАСИЯ:

— Выборы делегатов на съезд проводятся на собраниях членов ПНС в первичных, территориальных организациях;

— В первичных, территориальных организациях, насчитывающих в своем составе от трех до десяти человек, с правом решающего голоса на съезд избирается один делегат;

— В организациях, насчитывающих более 10 человек, с правом решающего голоса на съезд избирается один делегат от каждых 10 членов партии;

— Члены Совета и контрольной комиссии ПНС избираются на съезд с правом решающего голоса по решению территориальных организаций, где они состоят на учете или по решению Совета;

— Территориальные организации могут избирать на съезд делегатов с правом совещательного голоса. Порядок их избрания и количественный состав определяют сами организации;

— Члены ПНС одиночки могут участвовать в работе съезда с правом совещательного голоса. Решения по этому вопросу принимает Мандатная комиссия съезда;

— Группы содействия Партии народного согласия, насчитывающие не менее 10 человек, могут направить на съезд делегата с правом совещательного голоса;

— Список делегатов, избранных партийными организациями на съезд с правом решающего и совещательного голоса, за подписью их руководителей направляется в Исполком ПНС не позже, чем за неделю до съезда. Члены партии одиночки присылают сведения о себе за личной подписью.

О ПРАВИТЕЛЬСТВЕ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

(Аналитическая записка)

Беларусь неуклонно сползает в бездну экономического хаоса, который, как правило, приводит к острым социально-политическим потрясениям.

Программная комиссия, группа экспертов Партии народного согласия постоянно изучают и анализируют ситуацию в различных сферах общественной жизни Республики. Приоритетное внимание уделяется, естественно, политике, ибо именно политика властей, по нашим наблюдениям, нагромождает проблемы и противоречия, усугубляет и без того нелегкое положение молодого независимого государства. В ранг политической стратегии политические круги Беларуси возвели торможение реформ, глушение общественно-политической активности народа. Вместо того, чтобы искать выход из экономических трудностей, которые объективно сопровождают процесс становления независимого, демократического государства, мобилизовать на это духовный, творческий и производительный потенциал нации, высшее руководство страны подчинило все свои усилия только одному — как можно дольше удержаться у власти, действуя по принципу: «После нас — хоть трава не расти!» В результате потеряно по меньшей мере два года. С каждым месяцем стартовые условия для неизбежных реформ ухудшаются и это обязательно будет оплачено жизненным уровнем людей.

Одна из причин надвигающейся катастрофы в том, что нынешнее правительство по своей природе не способно к эффективной, новаторской работе. Высшая государственная администрация сохранила в сущности структуру, методы работы и кадровый состав обанкротившейся номенклатурной иерархии.

Совет Министров, впервые в истории Беларуси, получивший возможность регулировать свои конституционные полномочия, стать реальным правительством Республики, не стал им. Над ним водружен новый (вместо бюро ЦК КПБ) «директивный орган» — Президиум Совета Министров, в состав которого входит узкий круг лиц. Функции аппарата ЦК, в былые времена незаконно удерживавшего в своих руках всю полноту исполнительной власти в государстве, переданы (вместе с «ответственными» работниками) в Управление делами Совета Министров или в так называемый аппарат Совмина. Управления и отделы этого аппарата «курируют» все сферы общественной жизни, осуществляют «директивы» президиума Совмина и фактически представляют собой сегодня неконституционное правительство республики.

Формальные члены правительства, утвержденные Верховным Советом министры Республики Беларусь, занимают положение чиновников на более низкой ступени бюрократической лестницы. За небольшим исключением они не привлекаются к выработке государственной политики, не выполняют возложенных на них конституцией и Верховным Советом функций. Правительство в утвержденном Верховным Советом составе на заседания не собирается, решений не принимает. Такое положение вещей явно противоречит Конституции.

Атрибутом командно-административной экономики было наличие множества отраслевых ведомств. Под давлением критики в составе Совмина Беларуси большая часть отраслевых министерств переименована в концерны и акционерные общества. Смена вывески практически не изменила положения вещей. По неким субъективным причинам в правительстве РБ сохранился ряд узко отраслевых министерств: хлебопродуктов, промышленности стройматериалов; жилищно-коммунального хозяйства; промышленности и эксплуатации автомобильных дорог. Естественно, что такие ведомства полностью подконтрольны чиновникам из УД СМ, приближенным к высшему руководству, а руководителям этих министерств титулы даны словно в насмешку.

Созданы громоздкие управленческие структуры с неисчислимым количеством министерств, госкомитетов, комитетов, управлений, отделов. Эти подразделения многократно дублируются, их функции перемешаны. Так, внешней политикой кроме МИД И Госкомитета по внешним связям, занимаются еще 6 самостоятельных подразделений Управления делами СМ. Социальная защита поручена одному министерству, Госкомитету, комитету и двум секторам УД. И тем не менее профессиональный уровень внешней политики Беларуси крайне низок, а состояние социальной защищенности граждан грозит социальным взрывом.

Разбухшие правительственные учреждения большую часть времени отдают на обслуживание самих себя, на бюрократическую переписку, планирование, отчетность, контроль и т. д. Формируется благоприятная атмосфера для безответственности и бездействия чиновников, коррупции, сращивания госаппарата с коммерческими структурами и теневым капиталом.

Анализ структуры и методов работы высших органов управления дает основание утверждать:

1. В Республике Беларусь фактически нет конституционного, ответственного перед Верховным Советом правительства.

2. Высшая исполнительная власть передана неким неконституционным органам (управлениям и отделам УД СМ), деятельность которых не поддается парламентскому и общественному контролю.

3. Высшие управленческие структуры не заинтересованы и не способны осуществить давно назревшее реформирование экономики и общественно-политического уклада в нашем обществе.

Исправить положение может еще нынешний состав Верховного Совета, если всерьез возьмется за совершенствование высших органов исполнительной власти. Путь к реформированию указывает многовековой опыт управления в зарубежных демократических государствах. При этом представляется целесообразным:

— сократить количество министерств, упразднив в составе Совета Министров все госкомитеты и комитеты, отказаться от отраслевых министерств и их заменяющих (закамуфлированных) учреждений;

— упразднить президиум СМ и Управление делами СМ. Функции Президиума возвратить правительству в полном его составе. Вместо УД достаточно небольшого секретариата правительства (5 — 7 человек) и хозяйственной службы. Возможно некоторое расширение канцелярии и групп советников главы правительства;

— учредить Совет Министров как коллективный орган управления страной, где каждый министр является полномочным руководителем в своей сфере и обладает правом решающего голоса на заседаниях правительства;

— определить и разграничить законодательно функции и полномочия Председателя Совета Министров и правительства в целом как коллективного органа.

Сложившаяся экономическая и общественно-политическая ситуация в Беларуси требует формирования нового правительства на коалиционной основе. В его состав должны войти наиболее талантливые политические деятели, высокого класса специалисты из разных сфер общественной жизни. Кандидатов в члены правительства должны выдвинуть после широких консультаций и переговоров депутатские фракции, общественно-политические организации, вошедшие в правительственную коалицию и принявшие общую политическую платформу и политическую программу. За главой правительства, кандидатура которого утверждается парламентом первой, остается право выбора кандидатур министров или их отвода.

Создание коалиционного правительства народного доверия — единственная возможность начать трудный путь выхода из кризиса еще до новых парламентских выборов, залог эволюционного, мирного развития событий в Беларуси.

Минск, июнь 1993 г.

СТРУКТУРА ПРАВИТЕЛЬСТВЕННЫХ ОРГАНОВ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

ПРЕЗИДИУМ СОВЕТА МИНИСТРОВ

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ СОВЕТА МИНИСТРОВ

ЗАМЕСТИТЕЛИ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ

- Первый заместитель руководство Правительственным аппаратом, связь с Верховным Советом, внешние связи
- Председатель Госкомитета по экономике и планированию - вопросы радикальной эконом.реформы, планир. разв. науки и техники
- Председатель Комитета по ликвидации последствий на ЧАЭС
- Председатель Комитета по сельскому хозяйству и продовольствия
- по вопросам социальной политики
- по вопросам промышленности и снабжения
- вопросам строительного комплекса
- по вопрсам СНГ

- Госсекретарь по делам территории
- Госсекретарь по делам СНГ

УПРАВЛЕНИЯ

- информации и общественных связей
- общественной безопастности и обороны
- экономики
- юридическое
- промышленности, межгосуд. связей и мат. ресурсов
- внешнеполит и внешнеэкон деятельности
- по делам социально-культурн комплекса
- территориальн рпзвития, архитек. и строительства
- по делам с/х и продовольствия
- по ликвид. последствий на ЧАЭС
- Секретариат

ОТДЕЛЫ

- организац.-совет работы
- подготовки и формиров. кадров
- торговли и услуг населению
- науки и новой техники
- печати, радио и телевидения
- по гумманитарной помощи
- бухгалтерского учета и отчетн.
- общий отдел
- по обслуживанию делегаций

Министерства

- внутренних дел
- культуры
- связи и информатики
- юстиции
- социального обеспечения
- сельского хоз-ва и продовольствия
- информации
- здраво хранения
- лесного хозяйства
- трговли
- жилищно-коммунального хозяйс.
- транспорта и коммуникаций
- энергетики
- обороны
- иностранных дел
- образования
- финансов
- промышленности стронт. материал.
- хлебо продуктов
- ресурсов
- строитель. и эксп. автомоб. дорог

Госкомитеты

- по экономике и планированию
- по статистике и анализу
- по проблемм последствий катастрофы ЧАЭС
- по антимонопольной политике
- по труду и соц. защите населения
- по внешним эконом. связям
- по архитектуре и строительству
- по экологии
- по промышленности и межотраслевым производств.
- по надз.за безоп. веден. работ в пром. и атом. энерг.
- по физической культуре и спорту

Организации при СМ

- Аудиторская палата
- Комитет по архивам и делопр.
- Комитет по земельной реформе
- Комитет по соц. защите военносл.
- Ком. по формац. и микробиол. пром.
- Главное управ. погранвойск
- Гл. управ. по реставрации
- Совет по делам религий
- Департамент экономич. контроля
- Комитет по делам молодежи
- Комитет по испол. возд. пространст.
- Комитет по стандартизации
- Главное уравлен. по гидрометеор.
- Гл. управл. по рыбным запасам
- Управление по авторским правам
- Комитет по геодезии
- Комитет по драг-металлам
- Комитет по нефти и химии
- Комитет по управлению госимущ.
- Главное управл. по гос. мат. резер.
- Гл. управление по пр-ву госзнаков
- Гос. патентное ведомство

Концерны, корпорации

- по производству и реализации товаров легкой промышленности
- производ. торговый концерн лесной, деревообраб. промышленности
- строительно-монтажный
- по топливу и газификации
- производственная строительная корпорпция
- производ.-торгов концерн по морскому рыболовству

ПРИМЕРНАЯ СТРУКТУРА СОВЕТА МИНИСТРОВ, ПРЕДЛАГАЕМАЯ ЭКСПЕРТНОЙ ГРУППОЙ ПНС

1. Председатель.
2. Заместитель председателя.
3. Министр финансов.
4. Министр территориального управления.
5. Министр внутренних дел (охрана общественного порядка).
6. Министр иностранных дел и внешней торговли.
7. Министр обороны (и охрана границ).
8. Министр информации (и статистики).
9. Министр народного образования.
10. Министр здравоохранения и экологии.
11. Министр социального обеспечения.
12. Министр трудовых отношений и занятости населения.
13. Министр культуры (и по делам национальных меньшинств).
14. Министр юстиции.
15. Министр промышленности и ремесел.
16. Министр сельского хозяйства и продовольствия.
17. Министр природных ресурсов (земельного фонда, недр, лесного и водного хозяйства).
18. Министр транспорта.
19. Министр связи.
20. Министр торговли и контроля за ценами.
21. Министр приватизации госимущества.
22. Президент Академии наук Беларуси (по должности)

Алег ТРУСАЎ:

«Веру ў наша адраджэнне»

Дзеля чаго жыве чалавек? Пытанне рытарычнае. У кожнага свой адказ на яго. Ёсць ён і ў Алега Трусава — вучонага, народнага дэпутата Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, лідэра партыі Беларуская сацыял-дэмакратычная Грамада.

Хаця, прызнаюся, банальнае пытанне аб сэнсе жыцця я не ставіў перад Алегам Анатольевічам. Яно ўзнікла потым, калі слухаў магнітафонную стужку, калі перачытваў запісы нашай размовы, аналізаваў шматлікія выступленні ў друку. Адказ з'яўляўся сам сабою: каб ствараць дабро. Але што ёсць дабро? І на гэта пытанне кожны шукае свой адказ. І сваёй справай яго пацвярджае. Ці не пацвярджае. Вынік падводзяць людзі: сучаснікі і нашчадкі. З бліжэйшага кола жыцця, а мо і краіны, свету. У залежнасці ад маштабу асобы, маштабу спраў. Але, па вялікаму разліку, крытэрый тут заўжды адзін — ці шчыра жыў чалавек, ці на карысць людзям пайшлі яго словы і справы.

Гэта ўсё добра вядома гісторыку і палітыку Алегу Анатольевічу Трусаву.

Ён нарадзіўся ў Мсціславе ў 1954 годзе. Так здарылася, што вырас пад наглядам бабулі і прабабулі. Зведаў сірочы хлеб, але не быў абдзелены ласкай і ўвагай, хаця і рана застаўся без бацькоў. Алег Анатольевіч ганарыцца сваім родам, пралічыў яго мо на 200 гадоў. Штосьці і ў ім ёсць шляхецкае, узнёслае, шчырае. Ён сціпла ўсміхаецца, ці то згаджаецца, ці то проста вяртаецца ў думках да высноў, да сваіх каранёў.

Гонар за свой род, што са шляхты аднадворцаў, які пакаленнямі аб'ядноўвала праца на зямлі і сірочае дзяцінства.

Ці не адсюль працавітасць і нястомнасць Трусава? Школу скончыў з залатым медалём. На гістарычным факультэце Белдзяржуніверсітэта быў ленінскім стыпендыятам. Потым рэстаўрацыйныя майстэрні. Выбраў менавіта іх, хаця прапаноўвалі найбольш прывабныя пасады. Па тым часе, вядома. Скажам, кафедра КПСС. Чаму не пайшоў, што стрымала?

— Мне пашанцавала, — зазначае Алег Анатольевіч і зноў усміхаецца.

Сваяк, пуцілаўскі рабочы, за плячыма якога былі ўсе рэвалюцыі, сталінскія і фашысцкія лагеры, аднойчы сказаў яму: «Не вер, унучак, гэтым камісарам, да дабра яны не давядуць...»

Вось так. Чаму ўрэзалася ў памяць і прымушала думаць, аналізаваць? Мабыць таму, што дзед і сёстры апавядалі пра тое ж самае. А вось у падручніках чытаў іншае. Вырашыў стаць гісторыкам, дакапацца да ісціны. Ва ўніверсітэце засеў за класікаў. Здзівіўся, калі выявіў: частка работ Маркса і Энгельса ў савецкі час была проста забаронена. Чаму? Ці не ў тым прычына, што тыя творы датычацца расійскай імперыі? Супастаўляў, аналізаваў.

І калі шчыраваў археолагам, працаваў над кандыдацкай дысертацыяй, і калі выратоўваў ад знішчэння гістарычныя помнікі. Дарэчы, дзеля апошняга, па ўласнай ацэнцы, і ў партыю ўступіў, нават быў сакратаром партыйнай арганізацыі. Цяпер з многімі работнікамі райкомаў сустракаецца на сесіях Вярхоўнага Савета. Пагаварыць ёсць аб чым. І ўспомніць. Хоць бы той эпізод, калі, прачытаўшы сакрэтны ліст пра Афганістан, нечакана быццам стукнула токам, зразумеў і ўслых ускрыкнуў:

— Хлопцы! Такую вайну нельга выйграць, а значыць і дзяржава, што распачала яе, хутка ляснецца...

Ды што цяпер пра тое гаварыць. Трэба пра сённяшні дзень дбаць па-сапраўднаму.

— Мне, — гаворыць Алег Анатольевіч, — не сорамна перад людзьмі сваёй выбарчай акругі. Прыярытэт нашых законаў дасягнуты. Дэпутацкі клуб створаны. Павялічаны сродкі, якія выдаткоўваюцца на культуру. Жыццё ўвогуле? Далёка не мёд, агульная сітуацыя няўмольна пагаршаецца. Рост цэн, інфляцыя.

Яго трывожыць, што раскрадаецца дзяржаўная маёмасць, працвітае карупцыя. Што рабіць?

Пытанне, адказ на якое для Трусава надзвычай просты: скарыстаць усе магчымасці незалежнай дзяржавы, аб'яднаць намаганні ўсіх дэмакратычных, здаровых сіл грамадства, каб выпрацаваць і ажыццявіць сапраўдныя рэформы. Яны ж, па сутнасці, і не пачыналіся. Наменклатурны ўрад і такая ж большая частка Вярхоўнага Савета не прымае своечасовых і дзейных захадаў, каб палепшыць эканамічнае становішча. Хто свядома змагаецца за вяртанне да былога ладу, хто проста не можа з большай карысцю працаваць на палітычнай ніве. Адсюль і адставанне, прамаруджванне на многіх жыццёва важных напрамках. Апошняе шматразовае павышэнне цэн, на думку Трусава, сведчыць, што ўсе рэзервы ўтрымаць сітуацыю стабільнай без рэфармавання амаль вычарпаны. Небяспека сацыяльнага выбуху як ніколі вялікая. Палітычныя рашэнні выступаюць на першы план. Гэта новыя выбары і стварэнне кааліцыйнага ўраду.

З РАЗМОВЫ З Алегам Трусавым:

— Адмовіўшы ў правядзенні рэферэндуму, цяперашні Вярхоўны Савет загнаў сябе ў прававы тупік. Сітуацыя можа скласціся так, што восенню адбудуцца вялікія змены. Маю на ўвазе стварэнне ўрада народнага даверу на кааліцыйнай аснове. Тады, заняўшы больш палавіны месц у міністэрствах, прадстаўнікі новых дэмакратычных партый нададуць рэформам эфектыўны характар, тады і жыццё наша палепшыцца.

Нагадаю, што ідэю стварэння кааліцыйнага ўрада на аснове шырокіх кансультацый з прадстаўнікамі дэпутатаў Саветаў розных узроўняў, прафсаюзаў, палітычных партый — вылучыла і абгрунтавала больш года назад Партыя народнай згоды. Па яе ж прапанове яна абмяркоўвалася на пасяджэнні Каардынацыйнай нарады дэмакратычна-палітычных сіл. Аднак выразных разумення і падтрымкі не атрымала. І вось, здаецца, прыйшоў яе час. Яна гучыць усё больш моцна. Аб сумеснай распрацоўцы мадэлі кааліцыйнага ўрада, механізма яго стварэння дамовіліся ПНС і БСДГ. «Заўсёды дамагацца законнага права на стварэнне ўрада народнага даверу» — у якасці першачай задачы на сучасным этапе вызначыла ў «Праграмнай дэкларацыі» партыя Беларускі навукова-вытворчы кангрэс. Патрабаванне аб стварэнні ўрада народнага даверу ўвайшло ў рэзалюцыю мітынга, арганізаванага прафсаюзамі 21 чэрвеня з нагоды павышэння цэн.

У сваёй палітычнай дзейнасці Алег Анатольевіч бачыць два бакі. Першы ўключае штодзённую працу на сваім месцы. Як дэпутата, намесніка старшыні Камісіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь па адукацыі, культуры і захаванню гістарычнай спадчыны. Тут у яго такое крэда: зрабі тое сёння, што будзе позна зрабіць заўтра. Не ўсё ўдаецца, але ж на рахунку ёсць справы, якімі можна смела ганарыцца. Узяць закон аб ахове гістарычна-культурнай спадчыны. Грунтоўны, добры законатворчы акт. Зараз рыхтуюцца законы аб архівах, бібліятэках, музеях. Ён таксама ўскладвае на чарговыя дакументы вялікую надзею, імкнецца ўнесці ў іх не толькі вопыт і веды, але і часцінку душы.

Другі бок — працаваць на нейкую перспектыву, выступаць на мітынгах, сходках. Алег Анатольевіч лічыць, што на гэта можна сабе даць дазвол, калі ладзяцца справы на тым, першым накірунку. Калі ж палітык толькі мітынгуе, забыўшыся на будзённыя клопаты, ён хутка знікае з палітычнай сцэны.

Яшчэ Алег Анатольевіч — намеснік старшыні парламенцкай апазіцыі, старшыня Цэнтральнай рады Беларускай сацыял-дэмакратычнай Грамады. Адраджэнне — вось стратэгічная мэта яго і паплечнікаў.

З РАЗМОВЫ З Алегам Трусавым:

— Усё вызначае гістарычная свядомасць. У свой час шмат дзеля росквіту Беларусі рабілі Аляксандр Чарвякоў, Цішка Гартны. Упэўнен: не было б у нас праблем з культурай, каб у 30 -я гады іх не рэпрэсіравалі, не расстралялі. Ідэя незалежнасці ўсё ж выспела. Таму, вядома, садзейнічалі аб'ектыўныя змены ў грамадстве. Цяпер галоўнае заключаецца ў тым, каб гістарычнае самаўсведамленне прыйшло да ўсіх, закранула розныя слаі насельніцтва. Працэс ідзе, яго ўжо не спыніць...

Алег Анатольевіч аднолькава ўпарта дбае пра вяртанне да нас роднай мовы, нацыянальнае адраджэнне ў арміі. Тая ж вайсковая сімволіка. Колькі спрэчак было, сустрэч з прадстаўнікамі ваеннага ведамства. Ён верыць, што з цягам часу будзе ў роднай краіне надзейная армія. Іншая справа, каб працэсы рэфармавання войска ішлі хутчэй.

Абранне старшынёй Цэнтральнай рады БСДГ прыбавіла Трусаву новых клопатаў. Але ж суткі не расцягнеш на некалькі дадатковых гадзін. Як паспець зрабіць усё, што заўтра зрабіць будзе позна? Ён спадзяецца на актыў. Бо адзін у полі тут не воін. Грамада, па меркаванню Трусава, павінна выконваць тры функцыі: ліберальную, сацыял-дэмакратычную і функцыю нацыянальнага адраджэння. Якому накірунку аддаць перавагу? Мабыць, нельга рубануць шабляй па партыйнай дзейнасці, раздзяляючы яе на кавалкі. Але ад самога Трусава раптам пачуў зусім іншае меркаванне. Яно датычыцца прыватызацыі, у прыватнасці, зямлі.

З РАЗМОВЫ З Алегам Трусавым:

— Калі мы не выратуем зямлю, не выратуем і ўсё астатняе. Зямельная рэформа — вось што патрэбна нам, як паветра. Кожны грамадзянін павінен атрымаць пэўную зямельную квоту, няхай гэта будзе дзесяць сотак, але ж, займеўшы магчымасць вольна распараджацца сваім надзелам, чалавек зможа адчуць сябе гаспадаром, кавалём свайго лёсу. Хочаш — станавіся фермерам, уступай са сваім паем у калгас альбо прадай. У нас стварыўся б трывалы клас сярэдняга ўласніка. А пасля ўжо можна пашырыць прыватызацыйныя працэсы, прадаць людзям фабрыкі, заводы і іншую дзяржаўную маёмасць.

Мабыць, час пакажа, ці мае рацыю Алег Анатольевіч. Сацыял-дэмакратычная Грамада не заклікае людзей ні ў капіталістычны, ні ў камуністычны рай. Яна за тое, каб пабудаваць грамадства роўных магчымасцей, у якім не было б людзей бедных і пакрыўджаных. Прынятая на другім з'ездзе БСДГ праграма якраз і адлюстроўвае асноўныя накірункі будучых пераўтварэнняў.

Пажывём — пабачым, ці здзейсняцца яны. Ды толькі не выходзіць з галавы сказанае Алегам Анатольевічам правіла, правіла жыцця і дзейнасці: зрабі сёння тое, што заўтра зрабіць будзе позна.

Ён засяроджваў маю ўвагу на гібкай эканамічнай палітыцы, якой пакуль, на яго думку, у дзяржавы няма. Эканамічны саюз? Што ў нас агульнага з краінамі Сярэдняй Азіі альбо з далёкімі рэгіёнамі Расіі, тым жа Уладзівастокам? З Расіяй патрэбны толькі двухбаковыя пагадненні, прытым аўтарытэт павінен быць у адносінах з Татарстанам, іншымі рэгіёнамі, адкуль, скажам, паступаюць нафта, розная сыравіна ці камплектуючыя. Раней, зазначае Трусаў, мы выступалі за Балтыйска-Чарнаморскі саюз. Зараз Грамада вылучыла мадыфіцыраваны варыянт — малая Еўрапейская супольнасць.

Апошнім часам многіх народных дэпутатаў цягне за мяжу. Цікаўлюся, чым заканчваецца гэтыя ваяжы, якую карысць прыносяць. І яшчэ: што ўражвае яго самога за тым "кардонам"? Пачую, што за мяжой нідзе не быў, акрамя, хіба, суседняй Польшчы, якую наведвае па справах, звязаных з адраджэннем, захаваннем гістарычнай спадчыны. Не так проста дэпутату ад апазіцыі адправіцца куды-небудзь далей, а, па-другое, часу вольнага няма. Наконт уражання сказаў па-свойму.

З РАЗМОВЫ З Алегам Трусавым:

— Асаблівых уражанняў у мяне няма. Памятаю, у 85-м годзе турыстам ездзіў у Фінляндыю за ўласныя грошы. Зразумеў, што там пабудавана нармальная сацыяльная дзяржава. Дарэчы, быў скарыстаны вопыт бальшавікоў. Чагосьці зайздроснага там не ўбачыў. Наадварот. Па адукацыі, напрыклад, мы знаходзімся значна вышэй. А гэта — сур'ёзныя прадумовы для лепшага жыцця.

Ён гаварыў спакойна і ўпэўнена. Падумалася: можа сапраўды зажывём калі-небудзь па-людску. Як хочацца! Ці ж мы горшыя?

Толькі што для гэтага патрэбна? Сённяшні Вярхоўны Савет, мабыць, не здольны на прыняцце тых законаў, якія б адпавядалі інтарэсам народа. Тады, слухаючы Трусава, усё думаў, што перабольшвае ён, што святло ў канцы тунэля нарэшце з'явіцца. І вось — чарговая сесія. Зноў пераважае ў яе рабоце гаварыльня. Асноўны закон — Канстытуцыя, хутчэй за ўсё, як і меркаваў Алег Анатольевіч, не будзе прынята. Ва ўсякім разе, у новым яе выглядзе, менавіта чаго патрабуюць час і жыццё. Не прымаецца дакумент, накіраваны на барацьбу з карупцыяй, якая ўсё глыбей пускае карэнні ў глебу нашага няўладкаванага побыту. Урад тое і робіць, што адказвае на чарговы рост цэнаў нейкім павелічэннем заработнай платы...

Тупік? Ды не, надзея пакуль ёсць. Бо ёсць сярод нас людзі, якія па-сучаснаму клапоцяцца пра лёс Бацькаўшчыны.

Уладзімір ЦІМОХІН

III УСЕБЕЛАРУСКАЯ ПАЛІТЫЧНАЯ КАНФЕРЕНЦЫЯ

НЕЗАЛЕЖНАСЦЬ, НАЦЫЯНАЛЬНА-КУЛЬТУРНАЕ РАЗВІЦЦЁ, ДЭМАКРАТЫЯ

Пад такім дэвізам 6 ліпеня прайшла III Усебеларуская палітычная канферэнцыя. З 91 яе дэлегата большую палову складалі прадстаўнікі замежжа, якія прыехалі на I з'езд беларусаў свету.

Падрыхтоўчую работу правялі партыі і рухі дэмакратычнага накірунку, у тым ліку і Партыя народнай згоды.

Удзельнікі канферэнцыі заслухалі даклады: «Берлінская канферэнцыя 1925 года. Палітычныя варункі, рашэнні, вынікі» (Анатоль Сідарэвіч), «Палітычная сітуацыя ў сучаснай Беларусі» (Зянон Пазняк), «Прынцыпы канстытуцыйнага і дзяржаўнага ладу дэмакратычнай, незалежнай Беларусі» (Аляксандр Дабравольскі). З садакладамі выступілі адпаведна, Янка Запруднік — рэдактар газеты «Беларус» (Нью-Йорк, ЗША), Алег Трусаў — старшыня БСДГ, Валянцін Голубеў — намеснік старшыні БНФ.

Былі прынятыя рэзалюцыі: «Аб рашэннях II Усебеларускай палітычнай канферэнцыі», «Аб палітычным становішчы ў Беларусі», «Аб дзяржаўным і канстытуцыйным ладзе Рэспублікі Беларусь». Удзельнікі канферэнцыі выказаліся за працяг традыцый дэмакратычнай беларускай дзяржаўнасці, закладзенай у 1918 г.

Большасць настойвае на тым, каб Рада БНР працягвала сваю дзейнасць да таго часу «пакуль у Рэспубліцы Беларусь на падставах дэмакратычнага выбарчага закону не будзе прынятая дэмакратычная Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь, пакуль у краіне не ўсталюецца палітычная і эканамічная дэмакратыя, пакуль з Беларусі не будуць выведзены ўсе замежныя войскі».

Дэлегацыя ПНЗ устрымалася ад падпісання першай з названых рэзалюцый, з некаторымі агаворкамі далучылася да двух наступных.

ВЫСТУПЛЕННЕ Аляксея КАРАЛЯ

Трэцяя Усебеларуская палітычная канферэнцыя самім фактам свайго правядзення і адным з асноўных пытанняў звернута да гісторыі.

І гэта апраўдана, бо гісторыя і сучаснасць станаўлення нашай дзяржаўнасці знітаваны так цесна, што многія працэсы дня сённяшняга не зразумець, калі не бачыць іх вытокі, іх развіццё праз час. Апраўданы зварот і да рашэнняў папярэдняй канферэнцыі: аднаўляючы традыцыю, варта асэнсаваць урокі былога. Але ж ці апраўдана ацэнка, якую нам прапануе даклад і адпаведная рэзалюцыя: прызнаць рашэнні Другой Усебеларускай палітычнай канферэнцыі гістарычнай памылкай?

Беларусь па прычыне свайго геапалітычнага становішча на працягу ўсёй сваёй гісторыі была аб'ектам барацьбы паміж Усходам і Захадам. Дзеячы беларускага нацыянальнага руху вымушаны былі ўлічваць гэты фактар з тым, каб абярнуць яго на карысць нацыянальнаму адраджэнню, стварэнню беларускай дзяржаўнасці. Адпаведна ў нацыянальным руху вызначыліся дзве плыні: усходняя (прарасійская) і заходняя (прапольская, прагерманская) арыентацыі.

Арыентацыя пэўнай часткі беларускіх дзеячаў на савецкую ўладу была нічым іншым, як формай, прагматычнай усходняй арыентацыі, дзеля ажыццяўлення ўсё тых жа ідэалаў нацыянальнага адраджэння. У многім разлік іх даў свой плён. Менавіта ініцыятывай, намаганнямі гэтай плеяды нацыянальных дзеячоў, сярод якіх Аляксандр Чарвякоў, Зміцер Жылуновіч, Усевалад Ігнатоўскі, многія іншыя, была створана БССР, пашырана яе тэрыторыя, праведзена беларусізацыя ў 20-я гады.

Так, усё гэта было фармалізавана, зведзена на нішто. Але ўявім сабе, што гэтага б не было. Што мелі б мы на сённяшні дзень: Заходнюю вобласць у складзе Расіі? Ці змаглі б мы падняцца з гэтага ўзроўню да нашага сённяшняга, хай сабе пакуль і папяровага суверэнітэту. Не прайшлі дарма, не страчаны і набыткі палітыкі беларусізацыі 20-х гадоў: імі ў многім сілкуецца цяперашняя адраджэнская хваля.

Падзеі тыя ўжо адышлі ў гісторыю, людзі — іх творцы і ўдзельнікі — адышлі ў нябыт. Іх лёс скончыўся трагічна, уласным жыццём аплацілі яны свае памылкі, нават калі гэта былі памылкі. І не трэба думаць, што яны не падазравалі, чым можа абярнуцца для іх іх выбар. Яны свядома рызыкавалі, калі не ахвяравалі, сабой у імя ажыццяўлення ідэалаў Беларускага Адраджэння. І калі б не агульны паварот у палітыцы ў канцы 20-х на ўсталяванне таталітарнага рэжыму, думаю, пытанне аб памылковасці іх выбару нават не ўзнікла б.

Зразумела, што рашэнні II Усебеларускай канферэнцыі, як і ўсе падзеі гісторыі, падлягаюць суду. Але менавіта суду гісторыі. Гісторыкаў, філосафаў, палітыкаў, проста грамадзян, і кожны з іх мае права на свае ацэнкі, сваю трактоўку. І таму ні адна з іх не з'яўляецца прысудам. Іншая справа вердыкт пэўных палітычных сіл, вынесены на палітычным сходзе, занатаваны ў адпаведнай рэзалюцыі. Ён штучна знімае гістарычную дыстанцыю, адмяняе шматварыянтнасць, альтэрнатыўнасць развіцця падзей, і галоўнае — цалкам замкнёны на сучасную палітычную сітуацыю, падпарадкаваны пэўным палітычным мэтам. Адна з іх выразна сфармулявана ў праекце рэзалюцыі: падцвердзіць легітымнасць Рады БНР, што існуе ў эміграцыі, зацвердзіць неабходнасць яе дзейнасці да таго часу, пакуль у Рэспубліцы Беларусь на падставах дэмакратычнага выбарчага закона не будуць праведзены выбары ў новы парламент, пакуль не будзе прынята новая Канстытуцыя, не будуць выведзены з рэспублікі ўсе замежныя войскі, пакуль не ўсталюецца ў краіне палітычная і эканамічная дэмакратыя.

Мэты добрыя, але ж ці варта ў непасрэдную барацьбу за іх уцягваць Раду БНР, надаючы ёй статус своеасаблівага альтэрнатыўнага ўрада ўраду, які зараз існуе ў Беларусі. Барацьба і за новы парламент, і за новы ўрад павінна вырашацца тут, на Беларусі. У рамках закона, парламенцкімі сродкамі.

Зыходзячы з вышэйсказанага, выканкам Партыі народнай згоды, палічыў мэтазгодным устрымацца ад падпісання рэзалюцыі «Аб рашэннях II Усебеларускай канферэнцыі».

Гісторыя і сучаснасць... Так склалася, што час фарміравання нацыянальных дзяржаў на еўрапейскім кантыненце даўно скончыўся. Дзяржавы, што склаліся тады, прайшлі свой шлях станаўлення, перажылі свае падзенні і ўзлёты, дасягнулі высокага ўзроўню развіцця і зараз уступілі ў інтэграцыйны працэс. Беларусь жа ўсё яшчэ шукае свой шлях да незалежнасці і самастойнасці, але разам з тым і шлях у еўрапейскую супольнасць.

Як сумясціць гэтыя рознагачасовыя пласты, рознаскіраваныя арыентацыі на Усход і на Захад? Як вырашыць гэтыя складаныя задачы? Адмовіцца ад сцвярджэння сваёй дзяржаўнасці, сваёй самастойнасці, пайсці ў фарватары палітыкі толькі аднаго з бакоў, ці аддацца на волю толькі інтэграцыйным працэсам?

Безумоўна і адназначна — не. Гэта азначала б добраахвотны выхад цэлай нацыі з геапалітычнай прасторы, добраахвотнае адмаўленне ад гістарычнага шансу стаць урэшце дзяржаўнай нацыяй.

Пільна ўглядаючыся ў мінулае, узважана аналізуючы сучаснае, цвяроза ацэньваючы набыткі і страты ў справе адраджэння ад часоў даўніх і па дзень сённяшні, мы можам знайсці апору ў наступным.

Мы — старажытная нацыя, карані якой ідуць з глыбінь тысячагоддзяў. І разам з тым мы — маладая нацыя, якая толькі набірае моц і разбег. Не шкадаваць аб стратах, не стварыць штучна міфы, а працаваць на дзень сённяшні з перспектывай на будучыню. У нашай нацыі свае веліч і гонар, як у мінулым, так і сучасным.

Усведамленне сваіх каранёў — глеба для фарміравання нацыянальнай свядомасці. Усведамленне ж сябе маладой нацыяй — глеба для абуджэння стваральнай энэргіі народа.

Сказаць сабе: «Мы — нацыя!» І адначасова сказаць: **«Мы — народ Беларусі!» Усе — беларусы, рускія, яўрэі, палякі, украінцы...** Хто пражывае на Бацькаўшчыне і хто некалі ці нядаўна па волі лёсу, ці па ўласнаму жаданню з'ехаў за яе межы, пражывае ў іншых краінах. Быць удзячным, карысным краіне, што дала прытулак, што стала новым домам, і не забыцца аб доме родным, па магчымасці быць карысным яму. Бацькаўшчына — дыяспары, дыяспара — Бацькаўшчыне. Сіла народа ў адчуванні еднасці.

У напластаванні эпох і рознагачасовых працэсаў дакладна вызначыць свой шлях адбудовы дзяржаўнасці, сваё месца сярод краін свету. Не парываючы сувязей з Расіяй, уплісацца ў агульнаеўрапейскі інтэграцыйны працэс такім чынам, каб пазбегнуць небяспекі пераўтварэння ці то ў перыферыю Расіі, ці то ў правінцыю Еўропы.

ВЫСТУПЛЕННЕ Леаніда ЛОЙКІ

Шаноўнае спадарства.

Хацеў бы, карыстаючыся гэтай магчымасцю, пазнаёміць паважаных удзельнікаў і гасцей III палітычнай канферэнцыі з палітычным курсам Партыі народнай згоды, якую я тут маю гонар, як і калега А. Кароль, прадстаўляць.

Партыя народнай згоды паўстала амаль два гады назад як аб'яднанне людзей, цвяроза і рэальна ацэньваючых сітуацыю ў Беларусі і вакол яе. Члены партыі адразу ж заявілі аб сваёй адмове ад рэвалюцыйных намераў, аб жаданні дабівацца паступовых пераўтварэнняў, рэфармавання ўсяго ладу жыцця Беларусі. Канчатковымі, галоўнымі мэтамі сваёй дзейнасці ПНЗ абвясціла суверэнітэт і бяспеку дзяржавы, дабрабыт і годнасць яе грамадзян. Мы імкнёмся прытрымлівацца здаровага сэнсу ў палітыцы, але і на гэтым шляху ...

У сённяшніх, больш складаных абставінах ПНЗ бачыць галоўнай перадумовай выйсця Беларусі з крызісу дасягненне агульна-нацыянальнай згоды аб шляхах рэфармавання гаспадаркі і грамадскага ладу Беларусі.

Дзеля дасягнення такой згоды, згоды большасці насельніцтва нашай краіны, **мы лічым патрэбным ужо зараз, не адкладваючы «на пасля» распачаць шырокія палітычныя кансультацыі і перамовы паміж прадстаўнікамі ўрада, мясцовых органаў ўлады, дэпутацкіх фракцый, прафсаюзаў, прадпрымальніцкіх колаў, палітычных партый, грамадскіх рухаў.** Ініцыятарам такога агульнанацыянальнага форуму маглі б стаць урад, альбо прэзідыум Вярхоўнага Савета, а калі яны на гэта не пойдуць — патрэбна ініцыятыва грамадскасці, палітычных партый. Вынікам агульнанацыянальнага форуму павінна быць:

1. Грамадскія пагадненні аб умовах падтрымання палітычнай і сацыяльнай стабільнасці ў дзяржаве на час пераадолення эканамічнага крызісу, умацавання незалежнасці;

2. Праграма рэканструкцыі народнай гаспадаркі і выйсце з крызісу;

3. Прапанова Вярхоўнаму Савету аб фарміраванні і ўмовах працы кааліцыйнага ўрада народнага даверу.

Заклік стварэння дэмакратычнага і працаздольнага ўрада мы лічым сёння вельмі актуальным і з задавальненнем адзначаем, што яго падтрымоўваюць усё больш грамадска-палітычных арганізацый.

Такі ўрад, калі ён быў бы створаны, павінен неадкладна распачаць перабудову гаспадаркі і ў тым ліку:

— утаймаваць інфляцыю, увесці нацыянальную валюту;

— перагледзець структуру прамысловасці, перапрафіліраваць энерга- і металаёмістыя вытворчасці;

— правесці паступовае раздзяржаўленне гаспадаркі і частковую прыватызацыю;

— выкарыстаць геаграфічнае палажэнне Беларусі, заняць у міжнародным падзеле працы месца паміж Усходам і Захадам, дзеля чаго збудаваць інфраструктуру міжнароднай сувязі, банкаўскіх, пасрэдніцкіх, транспартных, складскіх, пераапрацоўчых паслуг. Забяспечыць дзяржаўныя гаранты для змяшчэння замежнага капіталу, а перш за ўсё спрыяльных умоў, ... для беларускай дыяспары;

— нарэшце, абараніць сельскую гаспадарку ад вынікаў інфляцыі і канкурэнцыі з боку заходніх тавараў. Дэмакратызацыя і акцыяніраванне калгасаў, і галоўнае тут — перадухіліць далейшае рассяленне беларускай вёскі, не дапусціць знікнення апошніх асяродкаў Беларушчыны!

Найбольш спрэчнай можа здацца наша знешнепалітычная платформа. На падставе глыбокага агляду геапалітычнага палажэння і ўнутрыпалітычнай сітуацыі нашай краіны нам бачна неабходнасць замацаваць суверэнітэт Беларусі на ўсенародным рэферэндуме, каб назад дарогі не было. У аснову афіцыйнай знешняй палітыкі незалежнай Беларусі мы прапануем пакласці на бліжэйшы перыяд эканамічны, палітычны, а калі спатрэбіцца — дык і вайсковы саюз з Расіяй. Разумнай альтэрнатывы гэтаму саюзу ў нас няма.

Лічым, што гэта была б зусім невялікая плата за падараваную лёсам незалежнасць, за стабільнасць знешняга і ўнутранага палажэння Беларусі.

ЗАВОД «Электроника» ДОЛЖЕН ВОЗРОДИТЬСЯ

Классическим примером номенклатурной приватизации стал случай с заводом «Электроника» Минского НПО «Интеграл».

Исповедуя новые рыночные веяния и прикрываясь коммерческой тайной, некоторые заводские начальники путем создания коммерческих предприятий — акционерных обществ «Мегасан», «Торн», «Караван» — сколотили немалый частный капитал. Весьма ограниченный круг лиц, злоупотребляя служебным положением, два года назад стал распоряжаться государственной собственностью в личных интересах. Многотысячный трудовой коллектив, за исключением нескольких лиц, приближенных к начальству, оказался обведенным вокруг пальца.

В ответ на коллективное письмо работников завода Контрольная палата Верховного Совета РБ создала комиссию, в которую вошли работники прокуратуры, Госимущества и налоговой инспекции Минфина. Комиссия выявила множество нарушений, составила акт, на основании которого сейчас принимаются меры. Освобожден от занимаемой должности директор завода «Электроника» А. М. Василевич. Ситуацию, сложившуюся на заводе, будет рассматривать Высший хозяйственный суд республики.

О положении на заводе, о принимаемых мерах для его подъема рассказал исполняющий обязанности директора завода «Электроника» **Леонид Петрович Ануфриев:**

— На заводе крайне тяжелое финансовое положение. Долг завода поставщикам сырья, материалов, комплектующих изделий составляет 545 миллионов рублей. Взято кредитов под разные проценты 400 миллионов рублей. Получается почти миллиард. АО «Мегасан», присвоившее оборудование завода по остаточной стоимости, должно 973 миллиона рублей. У него трудности со сбытом.

Удивительно, но факт — на заводе «Электроника» нет Совета предприятия. В декабре 1991 года, когда осуществлялся переход союзной собственности в республиканскую, завод перешел от Министерства электронной промышленности СССР в собственность Республики Беларусь и передан в ведение Госкомпромышленности. Именно в то время был утвержден новый Устав завода, но Совет предприятия в соответствии с новым Уставом не был создан.

Согласно замыслу «прихватизаторов» завод «Электроника» вышел из организованнных на его базе акционерных обществ и «Мегасан» стал забирать львиную долю его прибыли. А если бы завод был в составе АО «Мегасан», он получил бы часть прибыли согласно долевому участию. Прибыль, минуя трудовой коллектив, шла в карманы частных лиц. За два года на заводе не было освоено ни одного нового изделия. Раньше выпускались 54 модели часов, сейчас только 35. Выпуск вычислительной техники резко упал, товаров народного потребления выпускалось на треть меньше, перспектив на выпуск новой продукции никаких, зарплата среди заводов объединения самая низкая. Коллектив лихорадит, царит нездоровая обстановка.

Обновленное руководство завода приняло ряд мер по стабилизации работы предприятия. Восстановлена должность главного инженера, им стал Василий Иванович Толкачев. Создан альтернативный отдел сбыта, который возглавил Виктор Александрович Масаковский. Теперь ему придется конкурировать с прежним отделом сбыта, который «увел» «Мегасан». Производится структурная перестройка руководства завода. Восстанавливаются порванные связи с СКБ «Немига», которое раньше активно участвовало в разработке новых изделий для завода. Госкомпромышленности дал согласие на членство своих представителей в создаваемом Совете предприятия. Каждую неделю проводятся отмененные прежним руководством производственные совещания, на которых главный вопрос — проблемы сбыта. Приняты решения о выпуске только тех изделий, которые имеют спрос.

Коллектив завода считает справедливым и закономерным возврат предприятию созданной им собственности. А пока АО «Торн» на требование вернуть контрольный пакет акций ответило отпиской. Те лица, которые занимались разбазариванием народной собственности, не собираются возвращать, и усиленно продвигают идею со взятием завода в аренду. Нынешнее положение завода «Электроника» таково, что территориально, энергосетями, коммуникациями он переплетен с заводами им. Дзержинского и «Транзистор», и всякое обособление для него губительно.

Лица, стоящие за акционерными обществами, обобрали 2,5 тысячи заводчан, переманили отдел сбыта, лишили завод его «сердца» — инструментальных цехов. Считаю, что переход на навязываемую аренду только ускорит крах завода. Чтобы не было накала страстей, чтобы люди спокойно работали, чтобы трудовому коллективу вернули его собственность на законном основании, есть один выход — созыв профсоюзной конференции, но не такой, как раньше, когда делегаты тщательно отфильтровывались. Считаю, что последнее слово за трудовым коллективом.

Таково мнение руководителя предприятия. Так же считают тысячи заводчан. Кто же возьмет верх в этом споре? Кучка «прихватизаторов» или трудовой коллектив?

Вячеслав ИЩЕНКО.

ДЗЕЛЯ АДРАДЖЭННЯ БАЦЬКАЎШЧЫНЫ

НАТАТКІ З ПЕРШАГА З'ЕЗДА БЕЛАРУСАЎ СВЕТУ

Тры дні — з 8 па 10 ліпеня — працаваў у самым вялікім тэатры Мінска — оперы і балету — гэты незвычайны з'езд. Незвычайны па саставу: на кліч згуртавання «Бацькаўшчына» адгукнуліся 1200 нашых землякоў з 23 краін. У прыватнасці з ЗША прыехала дэлегацыя ў саставе 108 чалавек, з Расіі — 98, Польшчы — 72, Канады — 16, Англіі — 11, Аргенціны — 9 чалавек.

Незвычайны, бо дэлегатамі былі тыя людзі, якія па волі лёсу шмат гадоў назад пакінулі Беларусь, але ў сваіх сэрцах захавалі любоў да роднай зямлі, да народных традыцый, да мовы і культуры.

Незвычайны тэмай размовы, якая вялася на пленарных пасяджэннях, на сустрэчах «за круглым сталом» у тэатрах імя Янкі Купалы і дзіцячым, Акадэміі навук, Доме літаратара, — пра еднасць беларусаў, аднаўленне чалавечай годнасці, стварэнне самастойнай дзяржавы, дзе б кожны адчуў сябе чалавекам з вялікай літары.

Незвычайны моўным каларытам і нацыянальным росквітам. Славутая «Пагоня» Максіма Багдановіча ўзнёсла гучала ў перапынках паміж выступленнямі, а дзяўчаты і юнакі ў прыгожым нацыянальным убранні прапаноўвалі розныя мастацкія вырабы.

Незвычайны нават надвор'ем. Напярэдадні, як з вядра ліў дождж, а тут раптам неба праяснілася, бліснула цёплае сонейка, ласкаючы сэрцы гасцей і ўсіх прысутных.

З ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ ДЫЯСПАРЫ

У Рэспубліцы Беларусь жыве каля 8 мільёнаў беларусаў (78 працэнтаў усяго насельніцтва). Па-за яе межамі аселі прыкладна 3 — 3,5 млн. Гэта значыць, што амаль кожны трэці беларус знаходзіцца ў замежжы. Так, у Польшчы пражывае 350 тысяч беларусаў, у Расійскай Федэрацыі — 1 мільён 206 тысяч, на Украіне — 440, у Казахстане — 1 мільён 183 тысячы... Устойлівыя беларускія асяродкі склаліся ў ЗША, Канадзе, Аргенціне, Аўстраліі, у Вялікабрытаніі, Францыі, Бельгіі, Федэратыўнай Рэспубліцы Германіі.

Безумоўна, з'езд такога ўзроўню — сапраўднае свята. Але з самага пачатку ён выйшаў на абмеркаванне сур'ёзных праблем, якія хвалююць беларускі народ на раздарожжы сучаснага жыцця, на скрыжаванні сённяшняга і заўтрашняга ладу. Размову ў гэтым накірунку пачаў народны пісьменнік Беларусі Васіль Быкаў. Ён нагадаў аб цяжкім лёсе беларускай нацыі, раз'яднанай, разбэрсанай і раскіданай ва ўсіх сэнсах. Патрэбна аб'яднанне, калі мы хочам вылезці з ямы-прорвы, з гэтае ваўчынае пасткі, у якой апынуліся напрыканцы XX стагоддзя.

Але, як і заўсёды, прамоўца не прамінуў правесці водападзел: аб'яднанне сіл дабра немагчыма з сіламі зла. Вось толькі хто будзе вызначаць каго да якіх сіл аднесці, па якіх крытэрыях? Не пралічыцца б.

Старшыня Вярхоўнага Савета Станіслаў Шушкевіч таксама зазначыў, што без ідэі аб'яднання нельга пераадолець няпросты шлях да сапраўднай дэмакратыі. На кансалідацыі нацыі канцэнтраваў увагу ў сваім выступленні старшыня таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны Ніл Гілевіч. Ды і асноўны даклад ад сусветнай беларускай супольнасці «Беларуская ідэя і адбудова беларускай дзяржаўнасці», які зрабіў віцэ-прэзідэнт Акадэміі навук Беларусі Радзім Гарэцкі, хаця і вытрыманы ў гістарычным ключы, быў напоўнены заклапочанасцю аб далейшым лёсе краіны і яе народа.

Што рабіць? Рытарычнае пытанне набывае сёння надзвычайную актуальнасць. Адказ на яго паспрабаваў даць намеснік старшыні Савета Міністраў Міхаіл Дзямчук. Але даклад аб праграме пераходнага перыяду не выклікаў у прысутных асаблівага захаплення. Пералік цяжкасцей і перашкод усім добра вядомы. Ён набіў аскоміну нават за мяжой. Што чакае нас наперадзе? Калі ж эканамічныя пераўтварэнні прынясуць палёгку тым, дзеля каго створана само жыццё? «Трэба, плануецца, мы павінны...» — усё, на першы погляд, выглядае прыстойна і заманліва. Чалавек жа думае пра хлеб надзённы, і смутак не пакідае яго. Бо ідзе час, а нічога не мяняецца ў іншы бок. Нават кілаграма цукру, што выдзелілі па картках, нельга купіць — паліцы ў магазінах пустыя. І гэта летам, калі можна нешта нарыхтаваць да зімовага стала.

На пасяджэнні «круглага стала» ў Акадэміі навук здзіўленне ўдзельнікаў выклікала паведамленне дырэктара Інстытута эканомікі АН Беларусі Генадзя Лыча аб тым, што Беларусь можа забяспечыць вытворчасць канчатковага прадукту толькі ў памеры 4 працэнтаў. Такія, маўляў, вывады зрабілі спецыялісты Інстытута эканомікі Дзяржэканомплана. Спрэчкі разгарнуліся не на жарт. Дэлегаты раптам звярнулі ўвагу на тое, што ніхто з прадстаўнікоў урада не прысутнічае пры абмеркаванні імі важных пытанняў гаспадаркі Беларусі. Прыйшлося Генадзю Лычу запэўніць эканамістаў і прадпрымальнікаў з замежжа: усе прапановы і пажаданні будуць разгледжаны на самым вышэйшым узроўні.

Наогул, у спрэчках па эканамічных праблемах крытыка пераважвала. На думку дэпутатаў, новага ў кіраванні эканамічнымі працэсамі пакуль мала, адсутнічае палітычная воля ў правядзенні неабходных рэформаў. Часцей прадстаўнікі ўрадавых колаў просяць, скажам, тую ж нафту, а патрэбна, скасоўваючы вертыкальныя сувязі, рабіць стаўку на гарызантальныя, актыўна шукаць новыя тэхналогіі. «Эканамічнай мадэлі няма, і мабыць, яшчэ доўга не будзе», — зазначыў, напрыклад, Алесь Янчанка з Львова. Ён, вядомы прадпрымальнік, прапанаваў, не чакаючы загадаў ад урада (бо калі яны будуць — канкрэтныя), самой дыяспары стварыць замкнутыя структуры, заняцца рэсурсазбагачальнымі тэхналогіямі, аб'яднацца па сістэме свайго, беларускага братэрства.

Моцна гучалі на з'ездзе і іншыя думкі, якія датычацца нацыянальна-культурнага жыцця, адраджэння мовы, захавання гістарычных традыцый. Здзівіла дыяспару становішча з беларускай мовай. Гаворкі і спрэчак шмат, а спраў — мала. Не развучыўся народ размаўляць па-беларуску. Хутчэй гэтага саромяцца тыя, каму не падабаецца мова, хто лянуецца вывучаць яе. Цікавае назіранне зрабіў айцец Майсюк з Польшчы: амаль кожны, з кім бы ён не загаварыў на вуліцы (вядома ж, па-беларуску) , тут жа пераходзіў з рускай на родную мову.

Яшчэ адна балючая тэма, якая гучала на з'ездзе: аб амаль абыякавых адносінах урада Беларусі да суайчыннікаў у краінах блізкага замежжа. Прыкра было чуць ад дэлегатаў з Балтыі пра іх жыццё-быццё. Прыкра за дзржаву, якая своечасова не паклапацілася пра сваіх землякоў. Застаецца спадзявацца, што, як паабяцаў міністр замежных спраў Рэспублікі Беларусь Пётр Краўчанка, адпаведныя карэктывы будуць тэрмінова ўнесены, і нашы землякі адчуюць увагу да сябе не толькі ў Латвіі, але і ў іншых маладых самастойных краінах.

Праблем на з'ездзе было акрэслена многа. Як вырашыць іх? Крок першы — яднанне беларусаў. У гэтым сэнсе Першы з'езд даў добры прыклад.

З ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ ДЫЯСПАРЫ

Эміграцыя стварыла ў замежжы свае ўстойлівыя асяродкі, грамадскія і царкоўныя арганізацыі, навуковыя і культурныя цэнтры. Гэта Беларускі інстытут навукі і мастацтва ў Нью-Йорку, беларуская бібліятэка і музей імя Ф. Скарыны ў Лондане, музей у Гайнаўцы на Беласточчыне. Многія беларусы — знакамітыя ў свеце людзі. Напрыклад, геолаг Ігнат Дамейка быў вядомым даследчыкам прыродных багаццяў Чылі, Герман Мінкоўскі стаў нямецкім матэматыкам і фізікам, адным з заснавальнікаў тэорыі адноснасці. Сёння шчыра працуюць для беларускай справы Янка Запруднік, Вітаўт Кіпель, Сяргей Карніловіч (ЗША), Раіса Жук-Грышкевіч, Мікола Гранько (Канада), Янка Лізалюк (Англія), Міхась Навумовіч (Францыя) і інш.

З'езд завяршыўся прыняццем асноўных дакументаў. Звароты ўдзельнікаў форума да беларускага народа, да парламента і ўрада вызначаліся канкрэтнасцю і былі адобраны адзінадушна. А вось заява па вайсковаму пытанню абмяркоўвалася горача. Прапанова прадстаўніка Міністэрства абароны не прымаць яе выклікала хвалю абурэння. Мабыць яшчэ і па той прычыне, што многіх дэлегатаў усхваляваў лёс старшыні Беларускага згуртавання вайскоўцаў Мікалая Статкевіча, які нямала зрабіў для стварэння нацыянальнага войска і раптам быў звольнены ў запас «за дыскрэдытацыю афіцэрскага звання». Нават умяшанне самога падпалкоўніка запасу Міколы Статкевіча не адразу астудзіла дэлегатаў, што ўзнамерыліся «выказаць недавер» міністра абароны. Усё-такі развага ўзяла верх, і дабаўка «аб недаверы» была знята. У рэшце рэшт з'езд прыняў 8 дакументаў — заяў, рэзалюцый, зваротаў.

Апошняе пасяджэнне было прысвечана выбарам кіруючых і каардынуючых органаў. На пачэсную пасаду прэзідэнта Згуртавання беларусаў свету «Бацькаўшчына» па прапанове Васіля Быкава абраны акадэмік Радзім Гарэцкі. Быць старшынёй выканаўчай рады даверана гісторыку Ганне Сурмач, якая шмат рупілася на гэтым форуме. У далейшым з'езды Згуртавання беларусаў свету «Бацькаўшчына», будуць праводзіцца раз у чатыры гады.

Час прабяжыць імкліва. Аб чым раскажам мы землякам на наступным вялікім зборы, што пакажам з адроджанага, набытага дзеля шчасця і дабрабыту? Гэта залежыць ад усведамлення годнасці кожнага з нас, ад таго, ці здолеем працаваць напружана і ўдумліва на карысць Бацькаўшчыны.

Юры Ганецкі.

З ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ ДЫЯСПАРЫ

Дзве вялікія хвалі эміграцыі, бежанства і эвакуацыі звязаны з першай і другой сусветнымі войнамі. Усходняя дыяспара папаўнялася высяленцамі ў ходзе гвалтоўнай калектывізацыі і неабгрунтавана рэпрэсіраванымі ў 30-я і пачатку 50-х гадоў, дэпартаванымі з далучанай у 1939 годзе Заходняй Беларусі. Савецкая партыйна-дзяржаўная палітыка вымусіла застацца за мяжой многіх ваеннапалонных, якія лічыліся здраднікамі, а таксама выехаць тых, хто працаваў у гады акупацыі ў цывільнай адміністрацыі, адукацыйных культурна-асветных установах.

Заснавальнікі:
Партыя народнай згоды.
калектыў рэдакцыі.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не абавязкова супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.

Адрас рэдакцыі:
Антонаўская, 8-а

Намеснік галоўнага рэдактара
Аляксей Кароль

Друкарня «Перамога», 222310, Маладзечна, вул. Таўлая. 11. Індэкс 63138, тыраж 7000 экз. Зак. . Ліцэнзія ЛВ N 135

